Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL JEAN RICHARD DE LA TOUR
prezentate la 2 iulie 2026[1]

Cauza C-300/25 [Duftošek][i]

SQ
împotriva
YR

[cerere de decizie preliminară formulată de Nejvyšší soud (Curtea Supremă, Republica Cehă)]

„Trimitere preliminară – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Regulamentul (UE) 2016/1103 – Competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materia regimurilor matrimoniale – Articolul 1 alineatul (1) primul paragraf și alineatul (2) litera (g) – Articolul 3 alineatul (1) litera (a) – Noțiunea de «regim matrimonial» – Soți care au optat pentru regimul separației de bunuri – Bun imobil dobândit în indiviziune numai de acești soți, în cursul căsătoriei – Acțiune în lichidarea și în partajul acestei indiviziuni introdusă după divorț”

I. Introducere

1. Doi soți cu reședința în Republica Cehă, care au ales regimul convențional al separației de bunuri, au dobândit în indiviziune un ansamblu de bunuri imobile situat în Franța. În urma divorțului, unul dintre aceștia sesizează o instanță cehă în vederea lichidării și a partajului acestei indiviziuni, în temeiul normelor de drept comun ceh.

2. Nejvyšší soud (Curtea Supremă, Republica Cehă), care este instanța de trimitere, trebuie să se pronunțe cu privire la competența internațională a instanței sesizate. Ea ridică problema incidenței legăturii litigiului cu căsătoria pentru a stabili dacă acesta intră în domeniul de aplicare al Regulamentului (UE) 2016/1103[2], care a definit noțiunea de „regim matrimonial”, sau al Regulamentului (UE) nr. 1215/2012[3], pentru motivul că soții au ales un regim matrimonial care nu organizează raporturile lor patrimoniale și că existența unei indiviziuni între ei nu depinde de menținerea raportului lor matrimonial.

[1] Limba originală: franceza.

[i] Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile din procedură.

[2] Regulamentul Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia regimurilor matrimoniale (JO 2016, L 183, p. 1).

[3] Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1), denumit în continuare „Regulamentul Bruxelles Ia”.

3. Această cerere de interpretare a noțiunii de „regim matrimonial” este formulată într-un context inedit, având în vedere jurisprudența Curții în materie civilă și comercială care este anterioară Regulamentului 2016/1103, aplicabil în materia regimurilor matrimoniale, și alegerile legiuitorului Uniunii care rezultă din aceasta.

4. Dat fiind că sunt excluse din domeniul de aplicare al acestui regulament chestiunile referitoare la „natura drepturilor reale asupra unui bun”[4], că, în materie de drepturi reale imobiliare, instanțele competente sunt exclusiv cele din statul membru pe teritoriul căruia este situat imobilul în temeiul articolului 24 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia și că indiviziunea în cauză este guvernată de astfel de drepturi, problematica este evidentă. În mod clar, se opun două forțe de atracție, și anume cea a legii regimului matrimonial și cea a *lex rei sitae*.

5. Astfel, se oferă Curții ocazia de a defini cu precizie ceea ce ține de raporturile patrimoniale dintre soți în legătură cu căsătoria sau cu desfacerea acesteia într-un cadru factual foarte frecvent, fiind vorba despre dobândirea unui bun imobil în comun de doi soți aflați sub regimul separației de bunuri. Exercițiul este complex în măsura în care această definiție ar trebui să fie coordonată cu cea întemeiată pe jurisprudența Curții în materie de drepturi reale imobiliare care încadrează domeniul de aplicare al Regulamentului Bruxelles Ia și al Regulamentului (UE) nr. 650/2012[5]. În plus, se impune vigilență având în vedere impactul delimitării domeniului de aplicare al Regulamentului 2016/1103 asupra altor tipuri de indiviziune care pot exista între (foștii) soți, în funcție, dacă este cazul, de momentul la care intervine lichidarea indiviziunii (în timpul căsătoriei sau după desfacerea acesteia) și asupra drepturilor terților.

6. Întrucât contururile noțiunii de „regim matrimonial” trebuie să fie examinate din perspectiva definiției sale care figurează la articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul 2016/1103 și a excluderii prevăzute la articolul 1 alineatul (2) litera (g) din acesta, vom expune motivele pentru care considerăm că:

– această noțiune include raporturile patrimoniale ale soților organizate în cadrul unei indiviziuni care nu este reglementată de regimul matrimonial convențional pe care l-au ales și

– litigiul referitor la lichidarea și la partajul unui bun imobil indiviz nu privește natura drepturilor reale asupra acestui bun, în sensul regulamentului menționat.

[4] A se vedea articolul 1 alineatul (2) litera (g) din Regulamentul 2016/1103.

[5] Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor (JO 2012, L 201, p. 107, rectificări în JO 2012, L 344, p. 3, JO 2013, L 60, p. 140 și JO 2018, L 63, p. 62).

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

1. Regulamentul Bruxelles Ia

7. Articolul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia, care face parte din capitolul I, intitulat „Domeniu de aplicare și definiții”, prevede:

„(1) Prezentul regulament se aplică în materie civilă și comercială, indiferent de natura instanței.
[…]

(2) Prezentul regulament nu se aplică în ceea ce privește:

(a) starea civilă și capacitatea persoanelor fizice, drepturile patrimoniale rezultate din regimurile matrimoniale sau din legăturile considerate prin legea aplicabilă acestora ca având efecte comparabile căsătoriei;

[…]”

8. Intitulat „Competența”, capitolul II din acest regulament cuprinde mai multe secțiuni, printre care secțiunea 6, intitulată „Competența exclusivă”. Articolul 24 punctul 1 primul paragraf care figurează în această secțiune are următorul cuprins:

„Următoarele instanțe dintr-un stat membru au competență exclusivă, indiferent de domiciliul părților:

1. în materie de drepturi reale imobiliare sau de închiriere a unor imobile, instanțele din statul membru pe teritoriul căruia este situat imobilul.”

2. Regulamentul 2016/1103

9. Considerentele (15), (18) și (52) ale Regulamentului 2016/1103 enunță:

„(15) Pentru a oferi cuplurilor căsătorite securitate juridică în privința bunurilor acestora și o anumită previzibilitate, toate normele aplicabile regimurilor matrimoniale ar trebui cuprinse într-un singur instrument.

[…]

(18) Domeniul de aplicare al prezentului regulament ar trebui să includă toate aspectele de drept civil ale regimurilor matrimoniale, ce vizează atât administrarea curentă a bunurilor soților, cât și lichidarea regimului, în special ca urmare a separării cuplului sau a decesului unuia dintre soți. În sensul prezentului regulament, sintagma «regim matrimonial» ar trebui interpretată ca un concept autonom și ar trebui să includă nu numai normele de la care nu pot deroga soții, dar și orice alte norme opționale asupra cărora pot conveni soții, în conformitate cu legea aplicabilă, precum și orice norme implicite ale legii aplicabile. Aceasta include nu numai convențiile patrimoniale prevăzute în mod specific și exclusiv de anumite

sisteme de drept naționale în cazul căsătoriei, ci și orice raporturi patrimoniale, atât între soți, cât și cu terți, care rezultă în mod direct din raportul matrimonial sau din desfacerea acestuia.

[…]

(52) Legea determinată ca fiind legea aplicabilă regimului matrimonial ar trebui să reglementeze regimul matrimonial, de la aspecte precum clasificarea bunurilor unuia sau ambilor soți în categorii diferite pe durata căsătoriei și după desfacerea acesteia, până la lichidarea bunurilor și ar trebui să includă efectele regimului matrimonial asupra raportului juridic dintre un soț și terți. Cu toate acestea, legea aplicabilă regimului matrimonial poate fi invocată de către un soț împotriva unui terț ca reglementând astfel de efecte numai când raporturile juridice dintre soț și terț s-au constituit într-un moment în care terțul cunoștea sau ar fi trebuit să cunoască respectiva lege.”

10. Articolul 1 din acest regulament, intitulat „Domeniu de aplicare”, prevede:

„(1) Prezentul regulament se aplică regimurilor matrimoniale.

Regulamentul nu se aplică în materie fiscală, vamală și administrativă.

(2) Sunt excluse din domeniul de aplicare al prezentului regulament:

[…]

(c) obligațiile de întreținere;

(d) succesiunea la patrimoniul unui soț decedat;

[…]

(f) dreptul la transferul sau ajustarea între soți, în cazul divorțului, al separării de drept sau al anulării căsătoriei, a drepturilor la pensia pentru limita de vârstă sau la pensia de invaliditate care au fost acumulate în timpul căsătoriei și care nu au dat naștere unui venit provenit din pensie în timpul căsătoriei;

(g) natura drepturilor reale asupra unui bun și

(h) orice înscriere într-un registru al drepturilor de proprietate asupra unor bunuri imobile sau mobile, inclusiv cerințele legale pentru o astfel de înscriere, precum și efectele înregistrării sau ale lipsei înregistrării unor astfel de drepturi într-un registru.”

11. Intitulat „Definiții”, articolul 3 din regulamentul menționat prevede la alineatul (1):

„În sensul prezentului regulament:

(a) «regim matrimonial» înseamnă un set de norme privind raporturile patrimoniale dintre soți și dintre soți și terți, ca rezultat al căsătoriei sau al desfacerii acesteia;

(b) «convenție matrimonială» înseamnă orice acord între soți sau viitori soți prin care aceștia își organizează regimul matrimonial;

[…]”

12. Articolul 6 din același regulament, intitulat „Stabilirea competenței în alte cazuri”, prevede la litera (b):

„În cazul în care nicio instanță judecătorească dintr-un stat membru nu este competentă în temeiul articolelor 4 și 5 sau în alte cazuri decât cele prevăzute la articolele menționate, sunt competente să se pronunțe în materia regimului matrimonial al soților instanțele judecătorești din statul membru:

[…]

(b) pe teritoriul căruia soții își aveau ultima reședință obișnuită, cu condiția ca unul dintre aceștia să locuiască acolo în momentul sesizării instanței judecătorești; […]”

13. Articolul 21 din Regulamentul 2016/1103, intitulat „Unitatea legii aplicabile”, prevede:

„Legea aplicabilă unui regim matrimonial în temeiul articolului 22 sau 26 se aplică tuturor bunurilor care se încadrează în respectivul regim, indiferent unde sunt situate bunurile.”

14. Articolul 27 din acest regulament, intitulat „Domeniul de aplicare al legii aplicabile”, prevede:

„Legea aplicabilă regimului matrimonial în temeiul prezentului regulament stabilește, printre altele:

(a) clasificarea bunurilor aflate în proprietatea fiecăruia dintre soți sau a ambilor soți în diferite categorii în cursul căsătoriei și după căsătorie;

(b) transferul bunurilor aflate în proprietatea soților dintr-o categorie în alta;

(c) responsabilitatea unui soț pentru pasivele și datoriile celuilalt soț;

(d) prerogativele, drepturile și obligațiile fiecăruia dintre soți sau ale ambilor soți cu privire la bunuri;

(e) încetarea regimului matrimonial și împărțirea, distribuirea sau lichidarea bunurilor;

(f) efectele regimului matrimonial asupra raportului juridic dintre un soț și terți; și

(g) condițiile de fond ale convenției matrimoniale.”

B. Dreptul ceh

15. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (Legea nr. 89/2012 privind Codul civil) (denumită în continuare „Codul civil”) prevede la articolul 708 că bunurile aparținând soților, care au valoare patrimonială și nu sunt excluse din sfera raporturilor juridice, constituie comunitatea de bunuri a soților. Potrivit alineatului (2) al acestui articol, această comunitate este supusă fie unui regim legal, fie unui regim convențional, fie unui regim stabilit prin hotărâre judecătorească.

16. În temeiul articolului 709 alineatul (1) din Codul civil, în cadrul regimului legal, comunitatea de bunuri cuprinde bunurile dobândite de unul dintre soți sau de ambii în comun în timpul căsătoriei, cu excepția bunurilor excluse în mod expres de această dispoziție.

17. Articolul 716 alineatul (1) prima teză din acest cod prevede că soții pot conveni asupra unui regim matrimonial diferit de regimul legal.

18. Potrivit articolului 717 alineatul (1) prima teză din codul menționat, printre regimurile matrimoniale convenționale figurează separația de bunuri.

19. În conformitate cu articolul 729 din același cod, în cadrul regimului separației de bunuri, fiecare soț poate dispune în mod liber de bunurile sale fără consimțământul celuilalt soț.

20. Articolul 1115 alineatul (1) din Codul civil prevede că persoanele care dețin în comun un titlu de proprietate asupra unui lucru sunt considerate proprietari coindivizari.

21. Articolul 1140 din acest cod prevede că nimeni nu poate fi obligat să rămână în indiviziune și că fiecare coindivizar poate în orice moment să ceară separarea propriilor cote-părți dintr-un bun comun dacă obiectul indiviziunii poate fi divizat sau dizolvarea acesteia.

22. Potrivit articolului 1143 din codul menționat, în cazul în care coindivizarii nu ajung la un acord cu privire la dizolvarea indiviziunii, aceasta este decisă de instanță la cererea unuia dintre ei. În cazul în care instanța pronunță dizolvarea indiviziunii, aceasta trebuie să decidă totodată cu privire la modalitățile de partaj între coindivizari.

III. Situația de fapt din litigiul principal și întrebarea preliminară

23. Reclamantul, SQ, și pârâta, YR, s-au căsătorit la 1 mai 2015 și au decis ca raporturile lor patrimoniale să fie guvernate de regimul matrimonial convențional al separației de bunuri [6] și de legea cehă.

[6] Guvernul ceh precizează că acest regim se distinge de regimul matrimonial de drept comun. Referitor la faptul că acest regim, care organizează o comunitate de bunuri, se aplică în lipsa alegerii unui regim convențional, a se vedea comentariul privind articolul 708 din Codul civil al Zuklínová, M., „§ 708”, în Zuklínová, M., *et al.*, *Občanský zákoník, Komentář, Svazek II*, Wolters Kluwer, Praga, 2023.

24. În timpul căsătoriei lor, aceștia au dobândit în indiviziune un imobil[7] situat în Paris (Franța), fiecare dintre ei fiind proprietarul unei jumătăți indivize, potrivit SQ[8]. În cursul anului 2020, căsătoria lor a fost desfăcută. Ultima reședință obișnuită a soților se afla în Republica Cehă. Litigiul dintre foștii soți are ca obiect lichidarea și partajul bunului imobil indiviz[9].

25. Prin ordonanța din 26 octombrie 2022, Obvodní soud pro Prahu 5 (Tribunalul Sectorului Praga 5, Republica Cehă), statuând în primă instanță, a apreciat că procedura de lichidare și de partaj al acestei indiviziuni ține de un raport de drept comun și, în consecință, intră în domeniul de aplicare material al Regulamentului Bruxelles Ia. În conformitate cu articolul 24 punctul 1 din acest regulament, ar fi competente să soluționeze o astfel de procedură instanțele din statul membru pe teritoriul căruia este situat imobilul, în speță instanțele franceze.

26. Această decizie a fost infirmată de Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga, Republica Cehă), sesizat în apel de reclamantul SQ. Acesta a considerat că litigiul intră în domeniul de aplicare al Regulamentului 2016/1103, pentru motivul că noțiunea de „regim matrimonial”, care este o noțiune autonomă de drept al Uniunii, include toate normele opționale asupra cărora pot conveni soții, în conformitate cu legea aplicabilă. Prin urmare, regimul separației de bunuri constituie de asemenea un regim matrimonial în sensul acestui regulament, în măsura în care privește drepturile patrimoniale care decurg din căsătorie. În consecință, instanțele cehe ar fi competente la nivel internațional să soluționeze această cauză în temeiul articolului 6 litera (b) din regulamentul menționat.

27. Pârâta YR a formulat recurs împotriva acestei decizii la Nejvyšší soud (Curtea Supremă).

28. Aceasta subliniază că litigiul referitor la lichidarea și la partajul indiviziunii existente între foștii soți asupra imobilului care le aparține este guvernat de dreptul comun prevăzut de dreptul privat național[10] fără legătură cu căsătoria sau cu dreptul care reglementează raporturile patrimoniale dintre soți și că se admite în general că o astfel de procedură ține de materia civilă și comercială în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul Bruxelles Ia. În ceea ce privește o indiviziune având ca obiect un bun imobil, competența judiciară internațională exclusivă ar reveni instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia este situat bunul, în conformitate cu articolul 24 punctul 1 din acest regulament.

29. Instanța de trimitere ridică însă problema incidenței existenței căsătoriei în ceea ce privește soluționarea litigiului, precum și a faptului că indiviziunea există numai între (foști) soți și că ea rezultă din alegerea de către aceștia a unui regim convențional al separației de bunuri.

30. În această privință, ea precizează că, potrivit dreptului ceh, o indiviziune între soți care au ales regimul separației de bunuri nu se distinge de alte forme de indiviziune reglementate de asemenea de dreptul comun, inclusiv în ceea ce privește motivele care pot justifica lichidarea sau modalitățile de partaj al indiviziunii și termenul în care intervin acestea.

7 În cererea introductivă depusă la dosarul transmis Curții se precizează că este vorba despre un ansamblu imobiliar care cuprinde un apartament, o pivniță și o cameră. Acesta este desemnat sub termenul de „imobil” în cererea de decizie preliminară.

8 Actul de vânzare prezentat în anexa la cererea introductivă formulată de SQ nu figurează în dosarul național transmis Curții. În ședință s-a arătat că în acest act se amintește că soții au ales regimul separației de bunuri. Se face trimitere la normele de drept francez aplicabile în cazul lichidării indiviziunii și, prin derogare de la acestea, la articolul 1469 al treilea paragraf din code civil (Codul civil) francez, care reglementează calculul compensațiilor în cazul lichidării unui regim matrimonial al comunității legale de bunuri.

9 Din cererea introductivă depusă la dosarul transmis Curții rezultă că cererea se înscrie în continuarea desfacerii căsătoriei și este justificată de imposibilitatea de a încheia un acord între foștii soți cu privire la lichidarea și la partajul indiviziunii. Reclamantul propune ca bunul să îi fie atribuit în schimbul plății unei compensații.

10 Instanța de trimitere menționează articolul 1140 alineatul (1) și articolul 1143 din Codul civil.

31. Ea constată că Curtea nu s-a pronunțat încă cu privire la aspectul dacă, într-o situație precum cea în discuție, este vorba despre un litigiu patrimonial special între soți care decurge direct din legătura conjugală sau din desfacerea acesteia [11] – care ar ține, așadar, de regimurile matrimoniale în sensul Regulamentului 2016/1103 – sau despre un litigiu patrimonial de drept comun între soți care nu are legătură cu căsătoria – care ar ține, așadar, de materia civilă și comercială în sensul Regulamentului Bruxelles Ia.

32. În aceste condiții, Nejvyšší soud (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Procedura de lichidare și de partaj privind un imobil dobândit în indiviziune de către soți în cadrul regimului convențional al separației de bunuri este o procedură în materia regimurilor matrimoniale în sensul articolului 1 și al articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul [2016/1103]?”

33. SQ, YR, guvernul ceh și Comisia Europeană au depus observații scrise și au participat la ședința care a avut loc la 16 aprilie 2026, în cursul căreia au răspuns la întrebările cu solicitare de răspuns oral adresate de Curte.

IV. Analiză

34. Întrebarea preliminară urmărește determinarea competenței internaționale a instanței cehe sesizate în temeiul articolului 6 din Regulamentul 2016/1103 [12] cu o cerere de lichidare [13] și de partaj al unei indiviziuni care rezultă din cumpărarea unui imobil situat în Franța de către soți aflați sub regimul separației de bunuri [14]. Această întrebare privește domeniul de aplicare al acestui regulament [15], ceea ce conduce la necesitatea de a preciza limitele noțiunii de „regim matrimonial”, așa cum este aceasta definită la articolul 3 alineatul (1) litera (a) din regulamentul menționat și așa cum poate fi dedusă din excluderea care figurează la articolul 1 alineatul (2) litera (g) din acesta.

[11] Potrivit instanței de trimitere, acest criteriu reiese din Hotărârea din 27 martie 1979, de Cavel (143/78, denumită în continuare „Hotărârea de Cavel”, EU:C:1979:83), și din Ordonanța din 14 iunie 2017, Iliev (C-67/17, denumită în continuare „Ordonanța Iliev”, EU:C:2017:459, punctul 30). Totuși, această din urmă decizie, deși se înscrie în cadrul desfacerii unei căsătorii, ar privi o situație diferită de cea din cauza principală.

[12] Această dispoziție reglementează doar competența internațională. Instanța cu competență specială este desemnată ulterior de reglementarea națională a statului membru în cauză. În temeiul articolului 15 din Regulamentul 2016/1103, instanța sesizată trebuie să își verifice competența.

[13] În dreptul ceh, lichidarea și partajul indiviziunii sunt reglementate de articolele 1140-1149 din Codul civil. În dreptul francez, care este legea locului unde este situat imobilul, lichidarea unei indiviziuni constă, astfel cum amintește Stéphane David („La liquidation de l’indivision”, *La Semaine Juridique – Notariale et Immobilière*, nr. 30-34, LexisNexis, Paris, 26 iulie 2019, dosar nr. 1259, p. 43-49), în identificarea și evaluarea, pe de o parte, a patrimoniului indiviz, compus din elemente de activ și de pasiv, evaluate la data cea mai apropiată de partaj în conformitate cu articolul 829 din Codul civil francez, și, pe de altă parte, a diferitelor mișcări de valori care au putut interveni între indiviziune și unul dintre indivizari (de exemplu, fie o datorie în caz de folosință exclusivă a bunului indiviz sau de încasare a veniturilor acestui bun, fie o creanță născută din administrarea sau din îmbunătățirea bunului respectiv), sub forma unor conturi de indiviziune. Pe de altă parte, trebuie să se facă distincție între această lichidare și cea a regimului matrimonial, care nu este prevăzută teoretic pentru soții aflați sub regimul separației de bunuri. Cu toate acestea, în practică se efectuează adesea o închidere a conturilor între soți. A se vedea Collard, F., „Synthèse – Séparation de biens”, *JurisClasseur Notarial Formulaire*, LexisNexis, Paris, ultima actualizare la 25 martie 2025, punctele 18-27. A se vedea de asemenea articolul 730 din Codul civil ceh privind împărțirea veniturilor din activitatea exercitată de soți aflați sub regimul separației de bunuri împreună sau de unul dintre soți cu ajutorul celuilalt.

[14] În dreptul patrimonial al familiei, o situație de indiviziune poate exista ca urmare a achiziționării în comun de bunuri de către soți care nu au ales un regim matrimonial comunitar. Aceasta poate fi legală și după desfacerea legăturii matrimoniale prin divorț (indiviziune postcomunitară) sau prin deces (indiviziune succesorală).

[15] Regulamentul 2016/1103 este aplicabil între o parte dintre statele membre, printre care și Republica Cehă, de la 29 ianuarie 2019. A se vedea, cu privire la dispozițiile tranzitorii și la data de punere în aplicare ale acestui regulament, articolele 69 și 70, precum și Joubert, N., „La dernière pierre (provisoire?) à l’édifice du droit international privé européen en matière familiale”, *Revue critique de droit international privé*, nr. 1, Dalloz, Paris, 2017, p. 1-26, punctul 10, privind referirea la această dată în ceea ce privește procedurile judiciare și căsătoria.

35. Criteriile ar trebui stabilite ținând seama de limitele impuse instanței în stadiul verificării competenței sale internaționale. Astfel, din jurisprudența Curții referitoare la regulamentele Uniunii în materie civilă și comercială reiese că instanța sesizată nu apreciază nici admisibilitatea, nici temeinicia cererii, ci identifică numai elementele care, în situația juridică dată și potrivit dreptului invocat, justifică competența sa [16].

36. Precizăm că expunerea împrejurărilor cauzei principale completată în ședință [17] ne determină de la bun început să înlăturăm din analiză noțiunea de „convenție matrimonială”, care figurează la articolul 3 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul 2016/1103, din moment ce nu a fost încheiată nicio convenție între soți pentru reglementarea indiviziunii existente între aceștia în vederea organizării regimului separației de bunuri pe care l-au ales [18].

A. Considerații prealabile de ordin metodologic în vederea interpretării noțiunii de „regim matrimonial”

37. Este necesar să se constate, în primul rând, asemenea mai multor autori [19], că noțiunea de „regim matrimonial” este utilizată în majoritatea celorlalte regulamente ale Uniunii Europene drept criteriu de exceptare sau de delimitare, printre altele la articolul 1 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul Bruxelles Ia [20], la articolul 1 alineatul (2) litera (c) din Regulamentul Roma I [21], la articolul 1 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul Roma II [22] și la articolul 1 alineatul (2) litera (d) din Regulamentul nr. 650/2012. Dispoziția cea mai precisă este articolul 1 alineatul (2) litera (e) din Regulamentul Roma III [23]. Ea prevede că acesta din urmă nu se aplică în privința consecințelor referitoare la efectele patrimoniale ale căsătoriei. Prin urmare, este posibil să se facă trimitere la jurisprudența și la comentariile privind aceste articole pentru a defini noțiunea de „regim matrimonial”.

38. În al doilea rând, în Hotărârea din 1 martie 2018, Mahnkopf [24], Curtea a definit ceea ce permite distingerea domeniului de aplicare al celor două regulamente referitoare la materii excluse din Regulamentul Bruxelles Ia, și anume succesiunile și regimurile matrimoniale. Prin urmare, considerăm că este important să subliniem de la bun început că cererea de interpretare cu care

16 A se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iunie 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, punctul 44 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea din 13 februarie 2025, Athenian Brewery și Heineken (C-393/23, EU:C:2025:85, punctele 41-43 și jurisprudența citată).

17 A se vedea nota de subsol 8 din prezentele concluzii.

18 Cu privire la criteriul *organizării* regimului matrimonial, care caracterizează noțiunea de „convenție matrimonială”, întemeiat pe modul de redactare a articolului 3 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul 2016/1103, care are ca efect excluderea contractelor punctuale încheiate între soți din domeniul său de aplicare, a se vedea Ancel, B., „Article 3”, în Corneloup, S., *et al.*, *Le droit européen des régimes patrimoniaux des couples: commentaire des règlements 2016/1103 et 2016/1104*, Société de législation comparée, Paris, 2018, p. 34-42, în special punctul 7ii. A se vedea de asemenea Wautelet, P., „Article 3. – Définitions”, în Bonomi, A., Wautelet, P., *Le droit européen des relations patrimoniales de couple: Commentaire des Règlements (UE) 2016/1103 et 2016/1104*, Bruylant, Namur, 2021, p. 209-346, punctul 147 și urm., în special punctele 156, 177 și 180.

19 A se vedea în special Erbarth, A., „Die Auswirkungen der EuGüVO auf das Internationale Privatrecht und die Internationale Zuständigkeit der Wirkungen der Ehe im Allgemeinen (§§ 1353 ff. BGB)”, *Neue Zeitschrift für Familienrecht*, C. H. Beck, München, 2018, nr. 6, p. 249-253, în special p. 252, și Looschelders, D., „Art. 1 EuGüVO Anwendungsbereich”, în special punctul 1, intitulat „Eheliche Güterstände”, din II, intitulat „Sachlicher Anwendungsbereich”, în *Münchener Kommentar zum BGB*, vol. 12, C. H. Beck, München, 2024, punctul 8.

20 A se vedea punctul 7 din prezentele concluzii.

21 Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (JO 2008, L 177, p. 6).

22 Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”) (JO 2007, L 199, p. 40).

23 Regulamentul (UE) nr. 1259/2010 al Consiliului din 20 decembrie 2010 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în domeniul legii aplicabile divorțului și separării de corp (JO 2010, L 343, p. 10), desemnat în mod obișnuit prin expresia „Roma III”.

24 C-558/16, denumită în continuare „Hotărârea Mahnkopf”, EU:C:2018:138.

este sesizată Curtea este formulată într-un cadru diferit. Astfel, Regulamentul Bruxelles Ia, care constituie fundamentul cooperării în materie civilă [25], este aplicabil în toate statele membre. Acest lucru nu este valabil în ceea ce privește Regulamentul 2016/1103, care este obligatoriu numai pentru 18 state membre în cadrul unei cooperări consolidate [26]. În consecință, normele privind competența instanțelor și recunoașterea hotărârilor pronunțate, care se întemeiază pe principiul încrederii reciproce, se aplică numai între statele membre pentru care acest regulament este obligatoriu. O concepție largă a domeniului de aplicare al regulamentului menționat va avea ca efect restrângerea celui al Regulamentului Bruxelles Ia și nereținerea competenței exclusive a instanței din statul membru în care este situat imobilul în cauză. Prin urmare, instanțele din statele pentru care Regulamentul 2016/1103 nu este obligatoriu vor trebui să aplice normele interne pentru a determina competența lor internațională și pentru a recunoaște hotărârile pronunțate. În opinia noastră, aceste consecințe nu ar trebui să aibă incidență asupra interpretării noțiunii de „regim matrimonial” [27]. Adăugăm în această privință că trebuie să se ia în considerare faptul că anumite norme de competență sunt aplicabile în situații care privesc state pentru care Regulamentul 2016/1103 nu este obligatoriu [28] sau state terțe [29] și că dispozițiile privind conflictul de legi sunt aplicabile și în relațiile cu statele pentru care acest regulament nu este obligatoriu [30].

39. În al treilea rând, capitolul I din Regulamentul 2016/1103 cuprinde articolele 1-3, care sunt consacrate delimitării domeniului său de aplicare și definițiilor, ceea ce constituie o diferență importantă în raport cu Convenția privind legea aplicabilă regimurilor matrimoniale [31].

40. Articolul 1 din acest regulament, care delimitează, la alineatul (1) primul paragraf, domeniul său de aplicare *ratione materiae* referitor la „regimurile matrimoniale”, este prezentat de doctrină ca fiind determinant pentru interpretarea acestuia, întrucât precizează materiile excluse în mod exhaustiv [32]. Cele care nu sunt enunțate în acesta sunt considerate incluse dacă intră în domeniul de aplicare al regulamentului respectiv [33].

25 A se vedea Hotărârea din 9 martie 2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, punctele 51-53).

26 A se vedea Decizia (UE) 2016/954 a Consiliului din 9 iunie 2016 de autorizare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești privind regimurile patrimoniale ale cuplurilor internaționale, care includ atât regimurile matrimoniale, cât și efectele patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate (JO 2016, L 159, p. 16). Următoarele state membre nu participă la aceasta: Regatul Danemarcei, Republica Estonia, Irlanda, Republica Letonia, Republica Lituania, Ungaria, Republica Polonă, România și Republica Slovacă. Numărul statelor care participă la o cooperare consolidată este restrâns și în cadrul Regulamentului Roma III, dar nu corespunde celui referitor la Regulamentul 2016/1103.

27 A se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Szpunar prezentate în cauza Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2017:965, punctul 73).

28 A se vedea articolele 10 și 11 din Regulamentul 2016/1103, precum și considerentul (40).

29 A se vedea, cu privire la aplicarea „*erga omnes*” a normelor de competență din Regulamentul 2016/1103, Bonomi, A., și Wautelet, P., „Introduction”, în Bonomi, A., și Wautelet, P., *op. cit.*, p. 21-106, punctul 74, și trimiterea la Hotărârea din 1 martie 2005, Owusu (C-281/02, EU:C:2005:120).

30 A se vedea articolul 20 din Regulamentul 2016/1103, care consacră aplicarea universală a acestor norme.

31 Încheiată la Haga la 14 martie 1978, denumită în continuare „Convenția de la Haga din 1978”. Această convenție, ratificată de Republica Franceză, de Marele Ducat al Luxemburgului și de Regatul Țărilor de Jos, a intrat în vigoare la 1 septembrie 1992. A se vedea cu privire la această convenție Niboyet, M.-L., de Geouffre de la Pradelle, G., și Fulli-Lemaire, S., *Droit international privé*, ediția a opta, LGDJ, Paris, 2023, secțiunea 4 din partea „Premiers repères”, intitulată „Rapports de famille patrimoniaux”, p. 126-142, în special punctul 138 și urm., precum și, în ceea ce privește comparația sa cu Regulamentul 2016/1103, punctul 141 și urm. Cu privire la relațiile regulamentului menționat cu convențiile internaționale existente, a se vedea articolul 62 din acesta. În sfârșit, cu privire la istoricul legislativ al definiției „regimului matrimonial”, a se vedea Wautelet, P., „Article 3. – Définitions”, *op. cit.*, punctul 59 și urm.

32 A se vedea Lagarde, P., Bergquist, U., *et al.*, *Commentaire des règlements européens sur les régimes matrimoniaux et les partenariats enregistrés*, ediția a doua, Dalloz, Paris, 2018, punctele 1.7 și 1.8 (p. 32 și 33).

33 A se vedea Lagarde, P., Bergquist, U., *et al.*, *op. cit.*, punctul 1.8 (p. 33). Potrivit Andrea Bonomi, „Article 1. – Champ d'application”, în Bonomi, A., și Wautelet, P., *op. cit.*, p. 107-201, în special punctul 10, „excluderile respective constituie doar limitări negative ale domeniului de aplicare al [Regulamentului 2016/1103], acesta fiind definit în primul rând prin noțiunea pozitivă de regimuri matrimoniale […] Prin urmare, chestiunile care nu intră în această noțiune se află în afara domeniului de aplicare [al acestui regulament] chiar dacă ele nu sunt menționate la articolul 1 alineatul (2) [din regulamentul respectiv]. A se vedea, cu titlu ilustrativ, Wautelet, P., „Article 3. – Définitions”, *op. cit.*, cu privire la raporturile dintre soți și persoanele juridice, punctele 132-139.

41. Articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul 2016/1103 definește „regimul matrimonial” ca fiind „un set de *norme* privind raporturile patrimoniale dintre soți și dintre soți și terți, ca rezultat al căsătoriei sau al desfacerii acesteia” [34].

42. În al patrulea rând, în considerentul (18) al acestui regulament se precizează că:

– „sintagma «regim matrimonial» ar trebui interpretată ca un concept autonom”;

– aceasta „ar trebui să includă nu numai normele de la care nu pot deroga soții, dar și orice alte norme opționale asupra cărora pot conveni soții, în conformitate cu legea aplicabilă, precum și orice norme implicite ale legii aplicabile” și

– ea „include nu numai convențiile patrimoniale prevăzute în mod specific și exclusiv de anumite sisteme de drept naționale în cazul căsătoriei, ci și orice raporturi patrimoniale, atât între soți, cât și cu terți, care rezultă în mod direct din raportul matrimonial sau din desfacerea acestuia”.

43. În al cincilea rând, articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul 2016/1103 și considerentul (18) al acestuia se înscriu în linia jurisprudenței Curții referitoare la excluderea regimurilor matrimoniale din domeniul de aplicare al instrumentelor europene în materie civilă și comercială. Acestea acoperă, în plus, raporturile soților cu terții care rezultă în mod direct din raportul matrimonial sau din desfacerea acestuia.

44. Prin urmare, trebuie amintită această jurisprudență pentru a stabili modul în care, în împrejurările specifice ale cauzei principale, ea poate servi la interpretarea articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul 2016/1103 (B), înainte de a preciza ceea ce rezultă din cadrul stabilit de acest regulament, atât în ceea ce privește domeniul său de aplicare (C), cât și limitele pe care le impune în materie de drepturi reale în funcție de obiectul problemei care trebuie examinată și de stabilirea legii aplicabile (D).

[34] Sublinierea noastră. Potrivit Patrick Wautelet, „Article 3. – Définitions”, *op. cit.*, punctul 80, acest termen, „norme”, care figurează și în considerentul (18) al Regulamentului 2016/1103 nu reflectă o voință de a adopta o definiție care s-ar distinge de abordarea obișnuită în dreptul internațional privat dacă aceasta nu ar fi funcțională (a se vedea cu privire la o astfel de metodă, care constă în „a examina care sunt funcția și obiectivele urmărite de o instituție sau de un mecanism instituit printr-o lege națională”, *ibidem*, punctele 78 și 79). A se vedea, cu titlu comparativ, articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 650/2012. Din punctul nostru de vedere, din jurisprudența Curții trebuie desprinse concluzii privind domeniul de aplicare al Convenției privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, semnată la Bruxelles la 27 septembrie 1968 (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3), astfel cum a fost modificată prin convențiile succesive referitoare la aderarea noilor state membre la această convenție (JO 1998, C 27, p. 1), denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”, și al regulamentelor care i-au succedat, în ceea ce privește problemele referitoare la regimul matrimonial. Rezultă că Curtea a cercetat natura raporturilor juridice patrimoniale dintre părțile din litigiu sau obiectul acestuia în raport sau nu cu căsătoria. A se vedea Hotărârea de Cavel (punctul 7) și Hotărârea din 31 martie 1982, W. (25/81, EU:C:1982:116, punctele 7 și 8), precum și Ordonanța Iliev (punctul 30). Curtea s-a pronunțat de asemenea luând în considerare finalitatea deciziei sau a normei în discuție [a se vedea Hotărârea din 27 februarie 1997, van den Boogaard (C-220/95, EU:C:1997:91, punctul 22), și, respectiv, Hotărârea Mahnkopf (punctul 40)]. În speță, ar trebui să se examineze, în situația juridică specială a unei indiviziuni între soți, dacă, *potrivit finalității dreptului invocat*, litigiul intră în domeniul de aplicare al Regulamentului 2016/1103 sau dacă este exclus din acesta având în vedere una dintre categoriile de drepturi enumerate la articolul 1 din acest regulament.

B. Jurisprudența anterioară articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul 2016/1103

45. Instanța de trimitere citează în mod întemeiat două hotărâri ale Curții care definesc noțiunea de „regim matrimonial” în cadrul excluderii din domeniul de aplicare al Convenției de la Bruxelles, la articolul 1 al doilea paragraf punctul 1 [35], și al Regulamentului Bruxelles Ia, la articolul 1 alineatul (2) litera (a).

46. În Hotărârea de Cavel, Curtea a statuat că „noțiunea de «regimuri matrimoniale» include nu numai convențiile patrimoniale prevăzute în mod specific și exclusiv de anumite sisteme de drept naționale în cazul căsătoriei, ci și orice raporturi patrimoniale care rezultă în mod direct din raportul matrimonial sau din desfacerea acestuia; că litigiile privind bunurile soților în cursul unei proceduri de divorț[[36]] pot, prin urmare, după caz, să privească sau să fie strâns legate de: 1) fie chestiuni referitoare la starea civilă a persoanelor; 2) fie raporturi juridice patrimoniale între soți care rezultă în mod direct din raportul matrimonial sau din desfacerea acestuia; 3) fie raporturi juridice patrimoniale existente între aceștia, dar care nu au legătură cu căsătoria [și] că, deși litigiile din ultima categorie intră în domeniul de aplicare al Convenției [de la Bruxelles], cele referitoare la primele două trebuie excluse din acesta” [37].

47. În Ordonanța Iliev, Curtea a reținut, aplicând al doilea dintre aceste criterii, că un litigiu între foști soți referitor la *lichidarea unui bun mobil* dobândit în timpul căsătoriei privește raporturile juridice patrimoniale rezultate *direct din desfacerea căsătoriei* și, prin urmare, nu intră în domeniul de aplicare al Regulamentului Bruxelles Ia [38].

48. În ceea ce privește cauzele în care s-au pronunțat aceste hotărâri, problemele patrimoniale cu care erau sesizate instanțele de trimitere erau legate de procedura de divorț, în prima dintre ele. În a doua, litigiul, născut după divorț, privea caracterul comun sau nu al unui vehicul dobândit și înmatriculat pe numele soției, care trebuia să fie determinat potrivit normelor specifice ale Codului familiei referitoare la bunurile dobândite în comun, în vederea lichidării [39].

49. Din moment ce criteriul întemeiat pe raporturile juridice patrimoniale dintre soți care rezultă din căsătorie sau din desfacerea acesteia figurează la articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul 2016/1103, trebuie să se ridice problema aplicării în speță prin analogie a Hotărârii de Cavel și a Ordonanței Iliev.

35 În măsura în care Regulamentul Bruxelles Ia a abrogat și înlocuit Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74), care a înlocuit la rândul lui Convenția de la Bruxelles, interpretarea dată de Curte dispozițiilor acestor două din urmă instrumente juridice rămâne valabilă și pentru interpretarea Regulamentului Bruxelles Ia atunci când dispozițiile respective pot fi calificate ca „echivalente” celor ale acestui din urmă regulament. A se vedea în special Hotărârea din 16 mai 2024, Toplofikatsia Sofia (Noțiunea de domiciliu al pârâtului) (C-222/23, EU:C:2024:405, punctul 49 și jurisprudența citată).

36 În speță, litigiul avea ca obiect soluționarea provizorie a raporturilor juridice patrimoniale dintre soți care se impunea în această procedură în curs. A se vedea Hotărârea de Cavel (punctul 7, primul paragraf).

37 Hotărârea de Cavel (punctul 7, al doilea-al patrulea paragraf).

38 A se vedea Ordonanța Iliev (punctul 30). În această privință, Dirk Looschelders, „Internationale Zuständigkeit für die Auseinandersetzung von Miteigentum bei ehegüterrechtlichem Bezug”, *Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, Gieseking, Bielefeld, 2018, nr. 6, p. 591-594, în special p. 593 și 594, precizează că desfacerea căsătoriei în dreptul bulgar, aplicabil în speță, determina în mod direct doar nașterea unei coproprietăți și că litigiul referitor la partajul acesteia ar fi doar o consecință *indirectă* a divorțului. Acesta concluzionează că faptul că nașterea coproprietății menționate între foștii soți depinde de aspecte referitoare la regimul matrimonial ar fi doar o simplă chestiune prealabilă care nu s-ar opune aplicării Regulamentului Bruxelles Ia. Totuși, el reține că, din punctul de vedere al dreptului Uniunii, trebuie să se stabilească numai dacă partajul coproprietății este motivat de desfacerea căsătoriei sau dacă nu are nicio legătură cu aceasta și că faptul că acest partaj ține de dreptul bunurilor nu se opune unei calificări în materia regimului matrimonial. Astfel, această observație poate fi dedusă din constatarea că răspunsul Curții la întrebările privind partajul bunului se concentrează asupra lichidării acestuia (a se vedea Ordonanța Iliev, punctele 19 și 22).

39 A se vedea Ordonanța Iliev (punctul 15 coroborat cu punctele 10 și 11, precum și cu punctul 22).

50. Instanța de trimitere a subliniat în mod întemeiat ceea ce justifică formularea unor rezerve.

51. Astfel, în speță, situația este diferită pentru două motive. Pe de o parte, litigiul privește un imobil al cărui caracter comun nu are o legătură directă cu regimul matrimonial ales, soții optând pentru cel al separației de bunuri, care, prin definiție, nu organizează nicio comunitate de bunuri. Pe de altă parte, regimul juridic al acestui imobil este cel al unei indiviziuni legale de drept comun, aplicabil tuturor persoanelor căsătorite sau necăsătorite [40].

52. Adăugăm că, deși raportul juridic patrimonial dintre foștii soți pe care îl constituie indiviziunea s-a născut în timpul căsătoriei, pare delicat să se considere că acesta *rezultă în mod direct* din raportul matrimonial ca urmare a alegerii soților de a separa patrimoniile lor încă de la începutul căsătoriei lor [41]. În aceste condiții, raporturile juridice patrimoniale existente între aceștia nu ar fi fără legătură cu căsătoria? O asemenea constatare ar trebui să conducă la o trimitere la al treilea criteriu enunțat în Hotărârea de Cavel [42], în temeiul căruia litigiul nu ar fi exclus din materia civilă și comercială.

53. În consecință, se solicită Curții să stabilească dacă faptul că această indiviziune există numai între soți și că ea este în mod necesar legată de alegerea de către aceștia a unui regim matrimonial convențional, care exclude orice comunitate de bunuri, este suficient pentru a considera că această situație intră în domeniul de aplicare al Regulamentului 2016/1103.

54. Răspunsul la această problemă implică să se stabilească în ce măsură legiuitorul Uniunii s-a inspirat din jurisprudența Curții și a adoptat o concepție largă a noțiunii de „regim matrimonial” atunci când a definit-o în acest regulament.

C. Noțiunea de „regim matrimonial” în cadrul Regulamentului 2016/1103

55. Diverse motive care rezultă din metodele de interpretare ale Curții justifică o interpretare extensivă a acestei noțiuni.

1. Cu privire la modul de redactare a articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul 2016/1103

56. În primul rând, definiția noțiunii de „regim matrimonial” prevăzută la acest articol trebuie legată de Hotărârea de Cavel, în care se menționează că aceasta acoperă „orice raporturi patrimoniale care rezultă în mod direct din raportul matrimonial sau din desfacerea acestuia” [43]. Această mențiune este inspirată din expresia care figurează în Raportul Schlosser, și anume „drepturile patrimoniale care rezultă din raportul matrimonial” [44]. Se precizează în acesta că

40 A se vedea, în ceea ce privește unele rezerve de aceeași natură, Farnoux, E., „Improbable retour en grâce de la théorie générale des conflits de juridictions: naissance d’une règle de compétence purement internationale s’agissant d’une action en partage d’un bien immobilier situé en France”, *Revue critique de droit international privé*, nr. 1, Dalloz, Paris, 2021, p. 106-127, în special p. 125 și 126.

41 În ședință s-a susținut chiar că proiectul de achiziție a bunului indiviz a luat naștere înainte de căsătorie și a fost realizat la scurt timp după alegerea regimului matrimonial.

42 A se vedea Hotărârea de Cavel (punctul 7, al treilea paragraf) și punctul 46 din prezentele concluzii.

43 A se vedea Hotărârea de Cavel (punctul 7, al doilea paragraf). La punctul 7 al treilea paragraf din această hotărâre sunt vizate litigii care privesc sau care sunt strâns legate de „raporturi *juridice* patrimoniale *între soți* care rezultă în mod direct din raportul matrimonial sau din desfacerea acestuia” (sublinierea noastră).

44 A se vedea Raportul Schlosser referitor la Convenția din 9 octombrie 1978 privind aderarea Regatului Danemarcei, Irlandei și Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord la Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, precum și la Protocolul privind interpretarea sa de către Curtea de Justiție (JO 1979, C 59, p. 71), denumit în continuare „Raportul Schlosser”, punctul 50. A se vedea, cu privire la legătura cu acest raport, Farnoux, E., *op. cit.*, p. 125.

„[d]repturile reciproce ale soților născute din regimurile matrimoniale corespund, într-o foarte mare măsură, cu ceea ce exprimă foarte bine expresia în limba engleză «rights in property arising out of a matrimonial relationship» (drepturi de proprietate care decurg din legăturile matrimoniale)”[45].

57. În această privință sunt evocate dificultățile ridicate de noțiunea de „regim matrimonial” care rezultă din faptul că în Regatul Unit și în Irlanda nu există o instituție juridică comparabilă. În aceste state, raporturile patrimoniale dintre soți sunt, în principiu, guvernate de dreptul comun[46].

58. Se constată de asemenea că noțiunea de „regimuri matrimoniale” nu acoperă aceleași raporturi juridice în toate „statele membre originare”[47]. Domnul Schlosser a subliniat astfel existența a diverse tipuri de sisteme neexclusive, aceste state putând elabora instituții juridice specifice raporturilor dintre soți, a căror particularitate principală este de a constitui un regim patrimonial global, dar nu unic, care poate fi convențional sau legal și care este completat, dacă este cazul, de norme referitoare la raporturile patrimoniale aplicabile tuturor soților, indiferent de regimul matrimonial special adoptat[48].

59. Considerăm că aceste elemente extrase din Raportul Schlosser privind diversitatea sistemelor juridice, în continuare de actualitate[49], sunt esențiale. Reținem din acestea că *definiția noțiunii de „regim matrimonial” acoperă raporturile patrimoniale dintre soți reglementate de dreptul comun, iar nu numai de un sistem juridic global*.

60. Curtea nu a avut încă ocazia să statueze cu privire la această problemă, întrucât s-a pronunțat în raport cu împrejurări care intrau sub incidența unor dispoziții speciale care reglementau raporturile patrimoniale dintre soți, și anume fie măsuri asigurătorii în cursul unei proceduri de divorț (Hotărârea de Cavel), fie o contestație cu privire la caracterul comun al bunului dobândit în timpul căsătoriei (Ordonanța Iliev)[50].

61. În al doilea rând, arătăm că, deși considerentul (18) al Regulamentului 2016/1103 vizează orice raporturi patrimoniale dintre soți „care rezultă *în mod direct* din raportul matrimonial sau din desfacerea acestuia”[51], această locuțiune adverbială nu figurează în definiția noțiunii de „regim matrimonial” prevăzută la articolul 3 alineatul (1) litera (a) din regulamentul menționat.

62. Asemenea lui Dirk Looschelders[52], considerăm că din modul de redactare a acestei dispoziții, analog în diferite versiuni lingvistice[53], trebuie să se deducă faptul că simpla cauzalitate a căsătoriei sau a desfacerii acesteia este un criteriu suficient. Prin urmare, se poate reține că nu mai trebuie cercetat caracterul *direct* al legăturii menționat în Hotărârea de Cavel și în Ordonanța Iliev[54].

45 Raportul Schlosser (punctul 50).

46 A se vedea Raportul Schlosser (punctul 43).

47 *Ibidem* (punctul 43).

48 *Ibidem* (punctele 45 și 46).

49 A se vedea Wautelet, P., „Article 3. – Définitions”, *op. cit.*, punctul 64.

50 A se vedea punctul 48 din prezentele concluzii.

51 Sublinierea noastră. Amintim că criteriile reținute în Hotărârea de Cavel (punctul 7) sunt formulate după cum urmează: un litigiu *care privește sau care este strâns legat de* raporturi juridice patrimoniale *care rezultă în mod direct din raportul matrimonial sau din desfacerea căsătoriei*.

52 A se vedea Looschelders, D., „Art. 1 EuGüVO Anwendungsbereich”, *op. cit.*, punctul 10. Potrivit acestui autor, faptul că acest criteriu figurează numai într-un considerent pledează pentru o interpretare potrivit căreia caracterul direct nu este un criteriu central în definirea noțiunii de „regim matrimonial”.

53 A se vedea versiunile în limbile spaniolă („*como resultado*”), germană („*aufgrund*”), engleză („*as a result*”), italiană („*in conseguenza*”) și polonă („*wynikających*”), pe care le-am putut verifica.

54 A se vedea punctul 47 din prezentele concluzii.

63. În aceste condiții, trebuie să se verifice dacă o interpretare largă a noțiunii de „regim matrimonial” având în vedere modul de redactare a articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul 2016/1103 este justificată și în raport cu obiectivele urmărite de legiuitorul Uniunii, cu economia acestui regulament și cu contextul său.

2. Cu privire la obiectivele urmărite de Regulamentul 2016/1103, la economia și la contextul acestuia

64. În primul rând, legiuitorul Uniunii a exprimat în mod clar intenția de a adopta un instrument care să permită eliminarea dificultăților cu care se confruntă cuplurile în ceea ce privește administrarea sau împărțirea bunurilor lor [55], reunind în Regulamentul 2016/1103 toate normele aplicabile regimurilor matrimoniale constând în dispozițiile privind competența, legea aplicabilă și recunoașterea sau, după caz, acceptarea, forța executorie și executarea hotărârilor judecătorești, a actelor autentice și a tranzacțiilor judiciare [56].

65. Regulamentul 2016/1103 se întemeiază pe principiul fundamental al unității: o singură autoritate este în principiu competentă să se pronunțe cu privire la toate chestiunile referitoare la raporturile patrimoniale ale soților, ea aplică o lege unică [57] aleasă de soți [58] sau determinată potrivit criteriilor obiective de legătură definite de acest regulament [59], opozabilă terților în anumite condiții [60]. Legea respectivă se aplică tuturor bunurilor lor, indiferent unde sunt situate acestea [61], precum și datoriilor lor.

66. Obiectivul simplificării situației juridice a soților se manifestă foarte clar prin consecințele acestui principiu al unității în materie de competență și de lege aplicabilă.

67. Astfel, în ceea ce privește competența, în special atunci când litigiul are ca obiect un bun imobil, voința de a menține unitatea acesteia [62] și a legii aplicabile întregului patrimoniu [63] a prevalat asupra justificărilor privind competența instanțelor din statul membru în care este situat imobilul. Această competență a fost concepută în Regulamentul 2016/1103 ca fiind subsidiară [64], în timp ce, în Hotărârea din 17 decembrie 2015, Komu ș.a. [65], care privește interpretarea articolului 22 punctul 1 primul paragraf din Regulamentul nr. 44/2001 [66], Curtea a statuat că o acțiune de încetare prin vânzare a coproprietății indivize între mai multe persoane privind bunuri imobile situate în Spania, care fusese formulată în fața unei instanțe finlandeze de

55 A se vedea considerentul (8) al Regulamentului 2016/1103.

56 A se vedea considerentele (15) și (16) ale Regulamentului 2016/1103.

57 A se vedea articolele 21 și 27 din Regulamentul 2016/1103, precum și considerentul (52) al acestuia.

58 A se vedea articolul 22 din Regulamentul 2016/1103.

59 A se vedea articolul 26 din Regulamentul 2016/1103.

60 A se vedea articolul 28 din Regulamentul 2016/1103 și considerentul (52) al acestuia.

61 A se vedea articolul 21 din Regulamentul 2016/1103.

62 A se vedea de asemenea, în cazul unei proceduri pendinte referitoare la succesiunea unui soț sau privind legătura matrimonială, considerentele (33) și, respectiv, (34) ale Regulamentului 2016/1103.

63 A se vedea Looschelders, D., „Internationale Zuständigkeit für die Auseinandersetzung von Miteigentum bei ehegüterrechtlichem Bezug”, *op. cit.*, în special p. 591 și 594.

64 A se vedea articolul 10 din Regulamentul 2016/1103.

65 C-605/14, denumită în continuare „Hotărârea Komu ș.a.”, EU:C:2015:833.

66 Acest articol prevede că au competență exclusivă, indiferent de domiciliu, în materie de drepturi reale imobiliare sau de închiriere a unor imobile, instanțele din statul membru pe teritoriul căruia este situat imobilul. Această dispoziție a fost reluată la articolul 24 punctul 1 primul paragraf din Regulamentul Bruxelles Ia. Cu privire la interpretarea acesteia, a se vedea punctul 83 din prezentele concluzii.

coproprietari cu reședința în Finlanda[67], intră în categoria litigiilor în materie de drepturi reale imobiliare, care aparțin competenței exclusive a instanțelor din statul membru în care este situat imobilul[68], reținând în principal considerații de bună administrare a justiției[69].

68. În ceea ce privește legea aplicabilă raporturilor patrimoniale ale cuplului, imuabilitatea[70] acestei legi consolidează principiul unității. În plus, în ceea ce privește bunurile imobile, trebuie să se constate lipsa unei legături speciale cu legea locului unde este situat imobilul pentru reglementarea protecției locuinței familiale[71]. Astfel cum precizează a doua teză a considerentului (53) al Regulamentului 2016/1103, normele referitoare la această locuință intră în domeniul de aplicare al acestui regulament[72]. Nu este permis nici să se prevadă aplicarea unor legi diferite pentru anumite bunuri sau în funcție de natura acestora[73]. În sfârșit, dintr-o perspectivă mai generală, trebuie să se constate că regulamentul menționat include nu numai norme imperative, ci și norme opționale și implicite[74].

69. În consecință, rezultă că *noțiunea de „regim matrimonial” în sensul Regulamentului 2016/1103 ar trebui să acopere toate consecințele patrimoniale ale căsătoriei, în măsura în care acestea nu intră sub incidența unui regim special* precum, printre altele, regimul obligațiilor de întreținere sau cel al compensării drepturilor la pensie[75] sau al succesiunii la patrimoniul unui soț decedat[76].

70. În al doilea rând, alte argumente întemeiate pe economia Regulamentului 2016/1103 vin în susținerea interpretării potrivit căreia definiția noțiunii autonome de „regim matrimonial” dată la articolul 3 alineatul (1) litera (a) din acest regulament este în mod deliberat largă. Ele pot fi deduse din corelarea acestei definiții cu articolul 27 din regulamentul menționat, care reglementează domeniul de aplicare al legii aplicabile[77], în timpul căsătoriei și după desfacerea sa.

67 A se vedea Hotărârea Komu ș.a. (punctele 13-15).

68 A se vedea Hotărârea Komu ș.a. (punctul 28).

69 A se vedea Hotărârea Komu ș.a. (punctul 30).

70 A se vedea articolul 26 din Regulamentul 2016/1103, care se referă la prima reședința obișnuită comună.

71 A se vedea în această privință Chikoc Barreda, N., „Entre la *lex causae* et les lois de police de la *lex fori*: quelle alternative pour la protection du logement familial dans le règlement «régimes matrimoniaux»?”, *European Review of Private Law*, nr. 3, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, 2019, p. 583-615, în special punctul 4. Această autoare subliniază (punctul 5) diferența față de Convenția de la Haga din 1978, în condițiile în care, în absența alegerii legii, articolul 26 din Regulamentul 2016/1103 prevede legătura cu legea statului în care soții își au prima reședința obișnuită comună după încheierea căsătoriei, ceea ce nu este lipsit de inconveniente în cazul mobilității cuplurilor căsătorite (punctul 6).

72 A se vedea de asemenea Erbarth, A., *op. cit.*, p. 252.

73 A se vedea articolul 21 și considerentul (43) al Regulamentului 2016/1103. Cu privire la diferența față de Convenția de la Haga din 1978 și la alegerea identică din Regulamentul nr. 650/2012, a se vedea Wautelet, P., „Article 22. – Choix de la loi applicable”, în Bonomi, A., și Wautelet, P., *op. cit.*, p. 577-676, punctele 79 și 81.

74 A se vedea considerentul (18) al Regulamentului 2016/1103. Nathalie Joubert, *op. cit.*, punctul 16, subliniază că includerea regimului primar permite o unificare a legii aplicabile tuturor raporturilor patrimoniale ale cuplului, inclusiv în cazurile în care legea desemnată ar ignora însești noțiunile de „regim matrimonial” și de „regim primar”, ceea ce constituie o diferență majoră față de Convenția de la Haga din 1978. Pe de altă parte, trebuie să se sublinieze că un astfel de regim primar se aplică tuturor soților, indiferent de regimul matrimonial, inclusiv cel al separației de bunuri.

75 Aceste chestiuni sunt excluse din domeniul de aplicare al Regulamentului 2016/1103 [a se vedea articolul 1 alineatul (2) literele (c) și (f) din acest regulament]. Potrivit Johannes Weber, „Die Europäischen Güterrechtsverordnungen: Eine erste Annäherung”, *Deutsche Notar-Zeitschrift*, 2016, nr. 9, p. 659-697, în special p. 665, „regimul matrimonial dobândește astfel o funcție de completare ca normă generală a dreptului internațional privind bunurile familiale” (traducere liberă).

76 A se vedea articolul 1 alineatul (2) litera (d) din Regulamentul 2016/1103 și Hotărârea Mahnkopf (punctul 41). A se vedea de asemenea nota de subsol 85 din prezentele concluzii.

77 A se vedea Bonomi, A., „Article 1. – Champ d’application”, *op. cit.*, punctul 3, Wautelet, P., „Article 27. – Portée de la loi applicable”, în Bonomi, A., și Wautelet, P., *op. cit.*, p. 845-915, punctul 6, Lagarde, P., Bergquist, U., *et al.*, *op. cit.*, punctul 3.2 (p. 40), Gallant, E., „Union européenne. – Règlements nº 2016/1103 et 2016/1104 sur les régimes matrimoniaux et les régimes partenariaux”, *JurisClasseur Procédure civile*, LexisNexis, Paris, 17 iunie 2021, fascicula 3000-80, punctul 43, și Weber, J., *op. cit.*, p. 665. A se vedea în același sens Concluziile avocatului general Szpunar prezentate în cauza Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2017:965, punctul 76 și, cu privire la criteriul împărțirii patrimoniului între soți, punctul 91).

71. Potrivit lui Peter Mankowski [78], articolul 27 din Regulamentul 2016/1103 enumeră, într-o listă pozitivă și neexhaustivă, ceea ce trebuie în orice caz să țină de regimul matrimonial. El adaugă că acest articol 27 constituie o consacrare clară a unui regim global, precum și a principiului unității regimului. Noțiunea de „regim matrimonial” în sensul acestui regulament este, în concepția sa, extrem de largă și foarte eterogenă în sine [79].

72. Mai precis, articolul 27 litera (d) din regulamentul menționat prevede că „prerogativele, drepturile și obligațiile fiecăruia dintre soți sau ale ambilor soți cu privire la bunuri” sunt supuse legii aplicabile regimului matrimonial. Sara Godechot-Patris și Patrick Wautelet [80] exprimă opinia potrivit căreia această dispoziție se aplică în cazul dobândirii unui bun în indiviziune, în special atunci când aceasta este organizată de un regim convențional al separației de bunuri. Nu împărtășim această rezervă având în vedere abordarea impusă de Regulamentul 2016/1103. În caz de indiviziune, raporturile patrimoniale dintre soți care au optat pentru regimul separației de bunuri, care nu sunt reglementate de dispoziții imperative ale legii regimului matrimonial, nu pot intra decât sub incidența dreptului comun. În cazul neluării în considerare a faptului că această consecință este specifică regimului menționat, domeniul de aplicare al acestui regulament ar fi restrâns.

73. În plus, articolul 27 litera (e) din regulamentul menționat prevede că legea aplicabilă regimului matrimonial stabilește „încetarea regimului matrimonial și împărțirea, distribuirea sau lichidarea bunurilor”.

74. Anumiți autori susțin, în temeiul acestui argument, că Regulamentul 2016/1103 *se aplică partajului bunurilor între soți, indiferent dacă acesta se bazează pe dispozițiile unui regim matrimonial special sau pe temeiuri generale de drept al obligațiilor sau de drept real, cu condiția să existe o legătură intrinsecă cu căsătoria* [81], și că organizarea raporturilor patrimoniale este suficientă fără a fi necesar să se impună un regim special care să implice în mod necesar o punere în comun între soți [82].

75. În consecință, în ceea ce privește situația în care soții s-au căsătorit alegând un regim al separației de bunuri și au dobândit exclusiv împreună bunuri în indiviziune, se poate deduce din articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul 2016/1103 coroborat cu articolul 27 din acesta că partajul indiviziunii respective intră în domeniul de aplicare al acestui regulament și că ar trebui să fie reglementat de legea desemnată de regulamentul menționat, indiferent dacă intervine sau nu intervine înainte de desfacerea căsătoriei.

78 A se vedea Mankowski, P., „Verschiebungen bei der Qualifikation vermögensrechtlicher Beziehungen zwischen den Ehegatten durch die EuGüVO”, *Neue Zeitschrift für Familienrecht*, C. H. Beck, München, 2021, nr. 17, p. 757-764 în special p. 758.

79 În același sens, cu privire la regimul indiviziunii între soți aflați sub regimul separației de bunuri în ceea ce privește chestiuni referitoare, de exemplu, la datoriile indiviziunii sau la despăgubirea unui indivizar, a se vedea Wautelet, P., „Article 27. – Portée de la loi applicable”, *op. cit.*, punctul 67.

80 A se vedea Godechot-Patris, S., „Réglementation depuis le 29 janvier 2019”, *JurisClasseur Notarial Formulaire*, LexisNexis, Paris, 15 septembrie 2023, fascicula 320, punctul 111, și Wautelet, P., „Article 27. – Portée de la loi applicable”, *op. cit.*, punctul 74. În ceea ce privește regimul de drept comun al unei indiviziuni, aceștia exprimă îndoieli, referindu-se la legea locului unde este situat bunul. Cu privire la recomandarea unei abordări de la caz la caz, a se vedea Wautelet, P., „Article 1. – Champ d’application”, în Bonomi, A., și Wautelet, P., *op. cit.*, punctele 176 și 177.

81 A se vedea Hausmann, R., *Internationales und Europäisches Familienrecht*, ediția a treia, C. H. Beck, München, 2024, punctul 355. A se vedea de asemenea Godechot-Patris, S., „Compétence juridictionnelle en matière d’action en partage d’un immeuble situé en France”, *Revue Juridique Personnes et Famille*, nr. 5, Lamy, Paris, 2020. A se vedea în plus punctul 86 din prezentele concluzii, cu privire la legătura care poate fi realizată cu articolul 29 din Regulamentul 2016/1103. În consecință, în lipsa unui raportul matrimonial, încetarea coproprietății ar intra sub incidența Regulamentului Bruxelles Ia. A se vedea, în sfârșit, punctul 68 din prezentele concluzii, referitor la locuința familială.

82 A se vedea Mankowski, P., *op. cit.*, p. 758. Acest autor precizează însă că existența unei creanțe pecuniare a unui soț față de celălalt nu este suficientă în sine pentru o calificare matrimonială dacă această creanță nu are nicio legătură cu regimul matrimonial.

76. În al treilea rând, contextul în care se înscrie obiectivul legiuitorului Uniunii, care constă în concretizarea amplă a principiului unității normelor care organizează raporturile patrimoniale ale cuplurilor [83], pledează de asemenea în favoarea unei concepții largi a noțiunii de „regim matrimonial”. Astfel, trebuie să se ia în considerare într-o anumită măsură că Regulamentul 2016/1103 se înscrie în continuarea Regulamentului nr. 650/2012. Curtea a confirmat că „principiul unității competențelor jurisdicțională și legislativă […] guvernează acest regulament” în cele mai multe cazuri [84] și că acesta se află de asemenea la baza normei prevăzute la articolul 4 din regulamentul menționat, în măsura în care acest articol precizează că norma respectivă determină competența instanțelor judecătorești ale statelor membre de a hotărî „cu privire la succesiune în ansamblul său” [85]. Însă, așa cum arată anumiți autori [86], coerența dintre Regulamentul nr. 650/2012 și Regulamentul 2016/1103 are limite în practică, din moment ce două legi distincte se pot aplica în privința raporturilor patrimoniale ale cuplului, pe de o parte, și în privința succesiunii, pe de altă parte, având în vedere legăturile diferite prevăzute de aceste regulamente. În plus, unul dintre obiectivele Regulamentului nr. 650/2012, care urmărește să asigure că instanța sesizată aplică legea forului, nu este întotdeauna realizat în cadrul Regulamentului 2016/1103 pentru motivul imuabilității legii aplicabile [87].

77. În sfârșit, este necesar să se sublinieze rezultatele concrete ale principiului unității în materie de competență și de lege aplicabilă, care confirmă interesul privind o interpretare largă a noțiunii de „regim matrimonial”, în situații similare cu cele din cauza principală. Astfel, atunci când soții aflați sub regimul separației de bunuri sunt proprietari indivizi ai mai multor imobile situate în diferite state membre, iar litigiul are ca obiect lichidarea și partajul fiecăreia dintre aceste indiviziuni, faptul că Regulamentul 2016/1103 reglementează desemnarea instanței competente și legea aplicabilă prezintă un interes major [88]. În plus, în cadrul lichidării și al partajului unei indiviziuni între soții aflați sub regimul separației de bunuri se pot ridica de asemenea probleme în legătură cu raporturile familiale și patrimoniale, ceea ce justifică o concentrare a soluționării litigiilor. Poate fi vorba despre eventuale socoteli între soți, de exemplu în cazul în care un soț a

[83] În ceea ce privește cuplurile necăsătorite, a se vedea Regulamentul (UE) 2016/1104 al Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia efectelor patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate (JO 2016, L 183, p. 30).

[84] Hotărârea din 7 aprilie 2022, V A și Z A (Competență subsidiară în materie de succesiuni) (C-645/20, EU:C:2022:267, punctul 21 coroborat cu punctele 37, 38, 44 și 45). Curtea a decis că din acest principiu rezultă că intră sub incidența Regulamentului nr. 650/2012 o normă națională care are ca finalitate principală stabilirea cuantumului cotei-părți succesorale care trebuie să fie atribuită soțului supraviețuitor în raport cu ceilalți moștenitori, *iar nu partajul elementelor patrimoniale între soți*. A se vedea Hotărârea Mahnkopf (punctul 40). Deducem de aici că, în temeiul principiului menționat, partajul unei indiviziuni succesorale între un soț supraviețuitor și moștenitorii soțului decedat ar trebui de asemenea să fie reglementat de Regulamentul nr. 650/2012. A se vedea Lardeux, G., „De certaines hypothèses délicates du droit international privé des immeubles”, *Journal du droit international (Clunet)*, LexisNexis, Paris, nr. 4, 2021, p. 1259-1275, nota de subsol 28, precum și Péroz, H., și Fongaro, É, „Mai 2019-mai 2020: le droit international privé n’est pas près d’être confiné”, *Droit et Patrimoine*, nr. 304, Lamy, Paris, 2020, în special partea III, referitoare la „[o]bligații și bunuri”.

[85] A se vedea Hotărârea din 26 martie 2026, Isergartler (C-618/24, EU:C:2026:251, punctul 43 și jurisprudența citată). Curtea și-a motivat decizia făcând trimitere la „principiul unității succesiunii, concretizat în special la articolul 23 alineatul (1) din Regulamentul nr. 650/2012, care precizează că legea aplicabilă în temeiul acestui regulament are vocația să reglementeze «*succesiunea în ansamblul său*»” (sublinierea noastră). *Cu privire la această legătură dintre legea aplicabilă și competență*, a se vedea Peroz, H., și Fongaro, É, *op. cit.* Hélène Peroz arată că *partajul succesoral* este menționat numai la articolul 23 alineatul (2) litera (j) din Regulamentul nr. 650/2012, care privește domeniul de aplicare al legii aplicabile, iar nu normele de competență ale instanțelor. Ea consideră totuși că, dacă acest regulament se aplică legii aplicabile partajului succesoral, atunci, *a fortiori*, normele de competență prevăzute de regulamentul menționat se aplică acestei materii. Cu privire la analogia cu articolul 23 alineatul (2) literele (e) și (j) din același regulament, a se vedea de asemenea Looschelders, D., „Internationale Zuständigkeit für die Auseinandersetzung von Miteigentum bei ehegüterrechtlichem Bezug”, *op. cit.*, p. 594.

[86] A se vedea Bonomi, A., și Wautelet, P., „Introduction”, *op. cit.*, punctul 38, și Bonomi, A., „Article 21. – Unité de la loi applicable”, în Bonomi, A., și Wautelet, P., *op. cit.*, punctul 5.

[87] A se vedea Bonomi, A., și Wautelet, P., „Introduction”, *op. cit.*, punctele 43 și 60.

[88] A se vedea articolul 21 din Regulamentul 2016/1103, care nu conține nicio restricție cu privire la natura și la localizarea bunurilor.

finanțat bunul într-o proporție diferită de cota-parte a acestuia definită la momentul achiziționării imobilului în condiții inerente vieții comune sau al atribuirii locuinței familiale [89].

78. La finalul interpretării noțiunii de „regim matrimonial”, astfel cum este definită la articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul 2016/1103, considerăm că ea trebuie să includă raportul patrimonial dintre soți aflați sub regimul separației de bunuri creat printr-o indiviziune de drept comun încheiată între aceștia.

79. Cu toate acestea, constatarea faptului că în dreptul Uniunii bunurile imobile fac obiectul unor dispoziții speciale [90] impune să se sublinieze anumite limite care trebuie luate în considerare în ceea ce privește interpretarea noțiunii de „regim matrimonial”.

D. Limitele în materie de drepturi reale

80. Din punct de vedere metodologic [91], având în vedere excluderile prevăzute la articolul 1 alineatul (2) din Regulamentul 2016/1103, nu este suficient, în opinia noastră, să se constate că o indiviziune între soți aflați sub regimul separației de bunuri intră, în general, în sfera noțiunii de „regim matrimonial”, astfel cum rezultă din acest regulament. Trebuie să se verifice, în funcție de problema pe care trebuie să o soluționeze instanța sesizată, dacă există limite legate de obiectul litigiului și de legea aplicabilă.

1. Obiectul litigiului și legătura cu „natura drepturilor reale”

81. Apreciem că faptul că litigiul are ca obiect o indiviziune între (foști) soți nu implică neapărat că acesta intră în domeniul de aplicare al Regulamentului 2016/1103, indiferent de cererile formulate [92]. Astfel, având în vedere legăturile strânse dintre dreptul raporturilor patrimoniale dintre soți și drepturile reale [93] și în special într-un asemenea litigiu, trebuie să se ridice problema domeniului de aplicare al excluderii prevăzute la articolul 1 alineatul (2) litera (g) din acest regulament în ceea ce privește chestiunile legate de „natura drepturilor reale asupra unui bun”.

[89] Considerăm că se poate realiza o legătură cu criteriile privind lichidarea unei comunități de bunuri în temeiul dreptului ceh. A se vedea informațiile furnizate în temeiul articolului 63 din Regulamentul 2016/1103 (disponibile la următoarea adresă de internet: https://e-justice.europa.eu/topics/family-matters-inheritance/property-marriage-civil-partnerships/matrimonial-property-regimes/cz_fr). A se vedea de asemenea, cu privire la reglementarea cehă referitoare la lichidarea regimului separației de bunuri, Zuklínová, M., „§ 729”, în Zuklínová, M., *et al.*, *op. cit.*, în special III privind drepturile și obligațiile comune ale soților în regimul separației de bunuri. A se vedea, pentru o sinteză a dreptului francez în special cu privire la lichidarea regimului matrimonial al separației de bunuri și a bunurilor indivize, Collard, F., *op. cit.*, punctul 18 și urm. Patrick Wautelet a arătat că existența unei indiviziuni determină, atunci când reunește (foști) soți, probleme speciale care găsesc răspuns în dreptul special al raporturilor patrimoniale ale cuplului („Article 1. – Champ d'application”, *op. cit.*, punctul 176, și „Article 27. – Portée de la loi applicable”, *op. cit.*, punctul 67).

[90] A se vedea în special articolul 24 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia și articolul 1 alineatul (2) literele (g) și (h) din Regulamentul 2016/1103.

[91] A se vedea punctul 40 și nota de subsol 34 din prezentele concluzii.

[92] În același sens, a se vedea Wautelet, P., „Article 1. – Champ d'application”, *op. cit.*, punctul 130, care sugerează să se țină seama de diversele legături și interacțiuni dintre *lex rei sitae*, pe de o parte, și legea aplicabilă raporturilor patrimoniale ale cuplului, pe de altă parte, pentru a aprecia în mod precis domeniul de aplicare al excluderii prevăzute la articolul 1 alineatul (2) litera (g) din Regulamentul 2016/1103.

[93] A se vedea Wautelet, P., „Article 1. – Champ d'application”, *op. cit.*, punctele 129 și 181. La punctul 129, acesta arată că „aspectele privind proprietatea și aproprierea sunt centrale și structurează dreptul raporturilor patrimoniale” și, la punctele 173 și 177, că indiviziunea face obiectul unor norme care constituie o parte importantă a statutului real, ceea ce nu exclude însă *ipso facto* aplicarea Regulamentului 2016/1103.

82. Mai întâi, se poate constata că, deși alte regulamente tratează drepturile reale drept motiv de exclusivitate sau de excludere [94], nu se dă nicio definiție a acestora [95].

83. În continuare, Curtea a definit acțiunile care au ca obiect „drepturi reale imobiliare” în sensul articolului 24 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia. Ea a statuat că competența exclusivă a instanțelor din statul membru în care este situat imobilul nu cuprinde toate acțiunile care privesc drepturi reale imobiliare, ci doar pe acelea care intră în același timp în domeniul de aplicare al acestui regulament și se numără printre cele care au ca obiect, pe de o parte, să stabilească întinderea, conținutul, proprietatea sau posesia unui bun imobil ori existența altor drepturi reale asupra acestor bunuri și, pe de altă parte, să asigure titularilor drepturilor respective protecția prerogativelor care decurg din titlul lor [96]. Criteriul cel mai important este cel al opozabilității față de terți a prerogativelor conferite de drept [97].

84. În sfârșit, în ceea ce privește „natura drepturilor reale”, care este de asemenea prevăzută cu titlu de excludere la articolul 1 alineatul (2) litera (k) din Regulamentul nr. 650/2012, Curtea a statuat că această dispoziție privește *calificarea* bunurilor și a drepturilor, precum și determinarea prerogativelor titularului unor asemenea drepturi [98] și că sunt incluse în domeniul de aplicare al acestei dispoziții existența și numărul drepturilor reale din ordinea juridică a statelor membre („*numerus clausus*”) [99].

85. În plus, corelarea excluderii prevăzute la articolul 1 alineatul (2) litera (g) din Regulamentul 2016/1103 cu articolul 29 din acesta [100], intitulat „Adaptarea drepturilor reale”, confirmă că aceste dispoziții urmăresc să garanteze autonomia statelor membre în materie de drepturi reale pentru a nu fi impusă recunoașterea drepturilor invocate în temeiul unei legi străine care ar fi necunoscute.

86. În consecință, interpretată în lumina considerentului (24) al Regulamentului 2016/1103, excluderea prevăzută la articolul 1 alineatul (2) litera (g) din acesta nu se aplică atunci când, de exemplu, problema privește aspectul dacă bunul dobândit împreună de soți aflați sub regimul separației de bunuri este în indiviziune între aceștia [101]. Acesta este și cazul cererii, precum cea din cauza principală, care urmărește lichidarea și partajul indiviziunii, întrucât ea conduce la

94 A se vedea articolul 24 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia și articolul 1 alineatul (2) litera (k) din Regulamentul nr. 650/2012.

95 Cu privire la dificultatea, în anumite cazuri, de a stabili dacă un drept aparține categoriei drepturilor reale prevăzute la articolul 29 din Regulamentul 2016/1103, a se vedea Wautelet, P., „Article 29. – Adaptation des droits réels”, în Bonomi, A., și Wautelet, P., *op. cit.*, p. 993-1023, punctul 23.

96 A se vedea în acest sens Hotărârea din 17 mai 1994, Webb (C-294/92, EU:C:1994:193, punctul 14), și Hotărârea Komu ș.a. (punctul 26, precum și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Hotărârea din 10 iulie 2019, Reitbauer ș.a. (C-722/17, EU:C:2019:577, punctul 45).

97 A se vedea Raportul Schlosser (punctul 166), precum și Hotărârea din 10 ianuarie 1990, Reichert și Kockler (C-115/88, EU:C:1990:3, punctul 12), și Hotărârea din 10 iulie 2019, Reitbauer ș.a. (C-722/17, EU:C:2019:577, punctul 48).

98 A se vedea Hotărârea din 12 octombrie 2017, Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, punctul 47). Curtea a dedus această definiție din expunerea de motive a Propunerii de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și a actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor [COM(2009) 154 final], p. 5. În Propunerea de regulament al Consiliului privind competența, legea aplicabilă și recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materia regimurilor matrimoniale [COM(2016) 106 final] se precizează, în ceea ce privește articolul 1, că „[r]egulamentul nu vizează natura drepturilor reale asupra unui bun, clasificarea bunurilor și a drepturilor și nici stabilirea prerogativelor titularului acestor drepturi”, punctul 5.1 (p. 7).

99 A se vedea Hotărârea din 12 octombrie 2017, Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, punctul 48). Curtea se întemeiază pe explicațiile oferite în considerentul (15) al Regulamentului nr. 650/2012, care figurează în aceiași termeni în considerentul (24) al Regulamentului 2016/1103.

100 Dispoziții similare figurează la articolul 31 din Regulamentul nr. 650/2012, al cărui domeniu de aplicare a fost definit de Curte în Hotărârea din 12 octombrie 2017, Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, punctul 63), ca fiind limitat la conținutul drepturilor reale și la receptarea acestora în ordinea juridică a statului membru în care sunt invocate. Acest articol nu poate fi aplicat atunci când dreptul real transmis prin legatul „prin revendicare” este un drept de proprietate, iar statul membru care trebuie să recunoască efectele sale prevede un astfel de drept (punctele 64 și 65 din această hotărâre).

101 A se vedea Wautelet, P., „Article 1. – Champ d’application”, *op. cit.*, punctul 174 și cazul 14.

determinarea drepturilor fiecăruia dintre foștii soți potrivit legii aplicabile raporturilor lor patrimoniale [102]. În plus, din articolul 29 din acest regulament, care are ca obiect drepturile reale care decurg din raportul patrimonial dintre soți, se poate deduce că *constatarea că aceste drepturi sunt reglementate de alte dispoziții decât cele privind regimul matrimonial în sens strict* este irelevantă [103]. În sfârșit, mecanismul de adaptare pe care îl instituie legitimează cercetarea funcției în cadrul regimului matrimonial a dreptului real invocat.

87. Prin urmare, considerăm că o asemenea analiză a drepturilor reale ține de definirea noțiunii de „regim matrimonial”, așa cum a fost reținută de legiuitorul Uniunii. Rezultă astfel că excluderea „naturii drepturilor reale” trebuie interpretată în mod restrictiv pe baza unor criterii care nu impun instanței sesizate un nivel de examinare a cererii introductive care să depășească ceea ce necesită verificarea competenței sale *ab initio*.

88. Pe de altă parte, deși în speță nu au vocația să se aplice alte limite legate de legea aplicabilă având în vedere obiectul litigiului, considerăm că acestea trebuie subliniate, pentru motivul că evidențiază faptul că anumite aspecte care nu privesc „natura drepturilor reale” intră totuși în domeniul *lex rei sitae* și sunt, în consecință, excluse din domeniul de aplicare al Regulamentului 2016/1103.

2. *Obiectul litigiului și domeniul* lex rei sitae

89. Pot fi evocate mai multe limite. Astfel, Patrick Wautelet arată că modalitățile de dobândire de către unul dintre soți a unui drept real asupra unui bun sunt reglementate atât de *lex rei sitae*, cât și de legea care guvernează modul de dobândire a bunului [104]. De asemenea, acesta consideră, la fel ca alți autori, că intervenția *lex rei sitae* ar putea fi rezervată actelor care pun în executare în mod concret partajul bunurilor [105].

90. Trebuie formulată o rezervă și în ceea ce privește executarea unui astfel de partaj care ar implica o înscriere într-un registru. Formalitățile de înregistrare sunt excluse din domeniul de aplicare al Regulamentului 2016/1103, în temeiul articolului 1 alineatul (2) litera (h) din acesta [106].

91. În urma examinării diferitelor elemente de apreciere a domeniului de aplicare al Regulamentului 2016/1103, reținem în esență, în scopul interpretării noțiunii de „regim matrimonial”, că:

– principiul unității în materie de competență și de lege aplicabilă este definit și concretizat de acest regulament în vederea simplificării soluționării raporturilor patrimoniale dintre (foști) soți, datorită particularităților inerente vieții comune pe care le prezintă;

102 A se vedea considerentul (52) al Regulamentului 2016/1103. A se vedea de asemenea Wautelet, P., „Article 1. – Champ d’application”, *op. cit.*, punctele 176 și 177.

103 A se vedea Wautelet, P., „Article 29. – Adaptation des droits réels”, *op. cit.*, punctul 26. A se vedea de asemenea, cu privire la principiul, în ceea ce privește problemele referitoare la încetarea indiviziunii între soți, al unei interpretări coroborate a articolelor 27 și 29 din Regulamentul 2016/1103, dar care ar trebui nuanțată în cazul lipsei unei distincții între legea regimului matrimonial și regimul indiviziunii de drept comun, Godechot-Patris, S., „Article 27”, în Corneloup, S., *et al.*, *op. cit.*, p. 267-281, în special punctul 39.

104 A se vedea Wautelet, P., „Article 1. – Champ d’application”, *op. cit.*, punctele 131-133.

105 *Ibidem*, punctul 179. A se vedea de asemenea Looschelders, D., „Art. 1 EuGüVO Anwendungsbereich”, *op. cit.*, 2024, punctul 11.

106 A se vedea considerentele (27) și (28) ale Regulamentului 2016/1103. În plus, în ceea ce privește executarea hotărârilor, au competență exclusivă instanțele din statul membru pe teritoriul căruia a fost sau urmează să fie executată hotărârea. A se vedea articolul 24 punctul 5 din Regulamentul Bruxelles Ia. În Hotărârea din 26 martie 1992, Reichert și Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, punctele 26 și 27), care se întemeiază pe Raportul domnului P. Jenard cu privire la Convenția de la Bruxelles (JO 1979, C 59, p. 1), se impune o legătură strânsă cu „recurgerea la forță, la constrângere sau la deposedarea de bunuri mobile sau imobile pentru a asigura punerea în aplicare efectivă a hotărârilor, a actelor”.

– este exclusă fragmentarea litigiului ca urmare a locului în care sunt situate bunurile cuplului;

– dobândirea unui bun în indiviziune numai de către soții căsătoriți aflați sub regimul separației de bunuri decurge din legătura matrimonială și *a fortiori* din acest regim;

– faptul că este aplicabil dreptul comun al bunurilor este lipsit de relevanță, întrucât este vorba despre singurul cadru legal aflat la dispoziția soților în cazul unui regim al separației de bunuri, iar finalitatea sa este de a organiza raportul patrimonial, care rezultă din căsătorie sau din desfacerea acesteia, sau, cu alte cuvinte, de a reglementa indiviziunea conjugală. În speță, pentru soluționarea litigiului, acesta servește la împărțirea patrimoniului între soți;

– problema lichidării și a partajului bunurilor imobile care aparțin în indiviziune unor soți nu intră sub incidența excluderii referitoare la „natura drepturilor reale”, care are un domeniu de aplicare limitat, și

– articolul 27 litera (e) din Regulamentul 2016/1103 prevede că legea aplicabilă regimului matrimonial stabilește „încetarea regimului matrimonial și împărțirea, distribuirea sau lichidarea bunurilor”.

Prin urmare, aceste operațiuni ar trebui efectuate în temeiul articolului 27 din Regulamentul 2016/1103, legea desemnată în speță fiind cea aleasă de soți pentru regimul lor matrimonial al separației de bunuri.

92. În sfârșit, prin această abordare în mare măsură integrată, este îndeplinită, în opinia noastră, cerința de a nu complica prin multiple criterii verificarea de către instanță a competenței sale internaționale în stadiul sesizării sale.

93. În consecință, propunem Curții să răspundă afirmativ la întrebarea instanței de trimitere, cu consecința că instanța competentă la nivel internațional ar fi, așadar, cea care a fost sesizată în Republica Cehă.

V. Concluzie

94. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară adresată de Nejvyšší soud (Curtea Supremă, Republica Cehă) după cum urmează:

Articolul 1 alineatul (1) primul paragraf și articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (UE) 2016/1103 al Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia regimurilor matrimoniale

trebuie interpretate în sensul că

procedura de lichidare și de partaj al unui imobil dobândit în indiviziune în cursul căsătoriei de soții care au ales regimul convențional al separației de bunuri intră în domeniul de aplicare al acestui regulament.